

Ahmet KARA *

ÂŞIK ÖMER'E AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN YENİ ŞİİRLER¹

ÖZ

ÖZET

17. yüzyılda yaşamış olan Âşık Ömer Anadolu'da yetişmiş en önemli halk şairlerinden biridir. Şâir'in iki binin üzerinde şiiri bulunduğu tahmin edilmektedir. Günümüze kadar bu şiirlerden muhtemelen bin altı yüz - bin yedi yüz adet şiir yayımlanmıştır. Âşık Ömer hece vezninin yanı sıra aruz veznini de şiirlerinde ustaca kullanmıştır. Âşık Ömer'in şiirlerinden onun tasavvûfi yönünün olduğu da anlaşılmaktadır. Âşık Ömer'e ait şiirlerin büyük bir kısmı divanı ve farklı şiir mecmuaları ve cönkler taranarak Âşık Ömer Divanı adı altında kitap haline getirilmiştir. Bu makalede İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351'de kayıtlı şiir mecmuasında bulunan Âşık Ömer'e ait yeni şiirler ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Âşık Ömer, Tasavvûfi Şiirler, Şiir Mecmuası

---

* Arş. Gör., Dr., Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

¹ Bu makale Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı'nda, Prof. Dr. Ahmet Tanyıldız danışmanlığında hazırlanan Dinî-Tasavvûfi Şiirler Mecmuası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin adlı doktora tezinden üretilmiştir.

NEW POEMS THAT ARE BELIEVED TO BELONG TO THE ASIK ÖMER

ABSTRACT

Asik Ömer, who lived in the 17th century, is one of the most important reed poets who grew up in Anatolia. It is estimated that Asik Ömer had more than two thousand poems. An estimated one thousand six hundred - one thousand seven hundred poems have been published since these poems. Despite being the bard at the beginning of his name, he also skillfully used the measures of prosody meter in his poems besides the syllable meter. It is understood from the poems of Asik Ömer that he had a mystical aspect. Most of the poems belonging to Asik Ömer were turned into books under the name Divine of Asik Ömer by scanning the divan and different poetry magazines and conks. In this article, unpublished poems belonging to Asik Ömer in the poetry magazine registered in Istanbul Metropolitan Municipality Library Atatürk Library No: K.000351 were revealed.

Keywords: Asik Ömer, Sufi Poems, Poetry Magazine

Giriş

Mecmualar, divanı olmayan yahut divanı ele geçmeyen, tezkirelerde ve başka kaynaklarda adına rastlanmayan şairlerin tanınmasına imkân sağlamaktadır. Şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini barındırması bakımından da önemli kaynaklar arasında sayılmaktadır. Bazı şiirlerin sadece mecmualarda bulunmasının farklı nedenleri olabilir; şair, beğenmediği şiirlerini divanına almayı uygun görmemiş olabilir veya bu şiirler, karalama halinde kalmış olup mecmuayı oluşturan mürettip bunları görüp eserine yazmış olabilir. Belki mecmuayı oluşturan müstensihin yararlandığı nüsha kaybolmuş ya da şairlerin divanlarını inceleyen araştırmacılar tarafından gözden kaçmış da olabilir. Müstensihin bu şiirleri ilave etmesi, aynı mahlaslı şairleri karıştırması, bazı şiirlerde sadece mahlasları değiştirmesi de ihtimaller dâhilindedir. Her ne sebeple olursa olsun mecmuaları, tıpkı divanlarda olduğu gibi şairlerin şiirlerini içeren birinci derecede öneme sahip kaynaklardan görmek gerekir.

Âşık Ömer, divan ve özellikle halk edebiyatımızın en önemli şairlerinin başında gelmektedir. Onun şiirlerinde divan edebiyatının bütün mazmunlarıyla din, tasavvuf, ilahî aşk ve halk şiirinin sahip olduğu özelliklerin tamamı, atasözleri ve deyimleri, coğrafî ve tarihî bilgileri ve daha birçok hususta konuları görmek mümkündür. Âşık Ömer'in doğum tarihi hakkında yapılan incelemeler sonucunda bilim adamlarının mutabık kaldığı tarih 1620 yılı yakınlarındadır. Onun şiirlerinden Arapça ve Farsçayı bildiği, ilim tahsil ettiği ayrıca hafız olduğu anlaşılmaktadır. Âşık Ömer'e ait şiirlerden hareketle tasavvuf ilmiyle iştiğal ettiği ve tarikat olarak Cerrahî olduğunu söylemek mümkündür.

Âşık Ömer hakkında günümüze dek yapılan en kapsamlı çalışma Yakup Karasoy ve Orhan Yavuz tarafından hazırlanan *Âşık Ömer Divanı*'dır (Karasoy ve Yavuz, 2015). Bu çalışma dışında divanı ile ilgili yapılan çalışma ise Sadettin Nüzhet Ergun'a aittir (Ergun, 1935). Bu çalışmadan sonra Fuad Köprülü tarafından hazırlanan *Türk Saz Şairleri* onun hakkında yapılan önemli çalışmalardandır (Köprülü, 1962). Türkiye dışında ise Rıza Fazıl tarafından divanı üzerine bir çalışma yapılmıştır (Fazıl, 1988-1990). Bunların dışında bazı şiirleri de makale olarak yayımlanmıştır. Âşık Ömer ve şiirleri hakkında yapılan çalışmalar Kemal Akça (Akça, 1944), Şükrü Elçin (Elçin, 1987), Abdülkadir Karahan (Karahan, 1991), Yakup Karasoy - Orhan Yavuz (Karasoy ve Yavuz, 2003; Karasoy ve Yavuz, 2009; Karasoy ve Yavuz, 2009; Karasoy ve Yavuz, 2017) tarafından bilim dünyasına kazandırılmıştır. Bu çalışmada yer alan şiirler ise yukarıda zikredilen çalışmalarda olmayan şiirlerle alakalıdır.

Âşık Ömer'e Ait Yayımlanmamış Şiirler

Üzerinde inceleme yaptığımız mecmuada Âşık Ömer'e ait toplam otuzbeş adet yeni şiir tespit edilmiştir. Bunlar üç gazel, yirmibeş murabba, iki muhammes, bir müseddes, iki semâ'î ve iki şarkı şeklindedir. Ayrıca bazı şiirlerin divan neşirlerindeki dörtlük sayıları ile mecmuadaki dörtlük sayıları farklıdır. Mecmuada yer alan fazla dörtlükler de tespit edilip aktarılmıştır. Bunların dışında Adli mahlasıyla yazılmış iki gazel ve bir ilâhî bulunmaktadır. Aşağıda verilen şiirler, önce aruzla söylenen sonra da heceyle söylenen şiirler olarak mecmuada buldukları sayfalara göre sırayla aktarılmıştır.

A. Aruzla Söylenmiş Şiirler

Âşık Ömer'e ait yeni şiirler içerisinde otuzbir adet şiir aruzla kaleme alınmıştır. Bu şiirlerden yirmialtı adeti remel bahrinin "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" veziniyle beş adeti ise hezec bahrinin "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün" vezniyle yazılmıştır. Aruzla yazılan şiirler üç gazel, yirmibeş murabba, iki muhammes ve bir müseddes nazım şeklinden oluşmaktadır.

A.1. Gazeller

A.1.1. Mecmuada 290a nolu varakta bulunan bu gazel Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Mecmuada aşağıda aktarıldığı gibidir ayrıca ikinci beyitte vezinde aksama olduğu görülmekte ve dört beyit olan bu şiirin eksik olma ihtimali kuvvetlidir. Ancak dördüncü beyitteki "Ey Mestiyâ" ibaresindeki Mestî kelimesinin mahlas olma ihtimali de vardır. Mecmuadaki diğer şiirlerin başına düşülen "Âşık Ömer" notundan yola çıkarak ve ihtiyat kaydıyla bu şiire de yer verdik.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bir civân birbirini bin nâz ile eyler tırâş
Sanasın tîr-i kazâ kavs-i kuzahdır göz ü kaş
- 2 Sîm bileklerle sürüldü kemend köstere
Câvidân buldu vücûda yâ bu ne devletli baş
- 3 Sînem üzre bile usturanı lutf et nâz ile
Ne kayışa minnet olsun ne bilegiye ulaş
- 4 Mir‘at-i vechinde gördüm Rûm‘u ey mestiyâ
Nakra-i ‘aşkımda erivericek yok bir ma‘âş

A.1.2. Mecmuada 292b nolu varakta bulunan bu gazel Âşık Ömer Divanı’nda yer almamaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Gönül cânâ seni gâyet sor ahvâli nice olsun
Sana her kim ihânetle bakarsa bagrı tunç olsun
- 2 Hatâdan saklasın cânâ seni ol bî-zevâl Allâh
Olursa ‘âşika ma‘şûk begim sen gibi genç olsun
- 3 Nedir dîdâra ser vermen nedir ölmek benim cânım
Seniñün ol ‘adûlarla hezârân kerre linç olsun
- 4 Ferâgat etmezem cânâ seni sevmekden ölsün mü
Efendim baş ile cânım senin yolunda harç olsun
- 5 Bu ‘Ömer der ki ‘ahd olsun seni tenhâda bulursam
Tutup dudacığın emmek benim boynuma borç olsun

A.1.3. Mecmuada 367a nolu varakta bulunan bu gazel Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Mecmuada aşağıda aktarıldığı gibidir ayrıca bir beytinin eksik olduğu ve birinci beyitte bulunan -yâ hecesinin vezin açısından fazla olduğu görülmektedir.

Başlık: Âşık Ömer

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Terahhum et kemân-ebri dil-i nâ-şâde yâ sultânım
Visâlin yok dola meh-rû fenâ dünyâda sultânım
- 2 Leb-i şîrîn nazar ile acayip intizâr etdi
Figânım halkı zâr etdi devirdin yâde sultânım
- 3 Meded ey gâyeti efzûn gel etme âdeti kânûn
Ve hüsnün görmeden Mecnûn diye Leylâ'da sultânım
- 4 'Ömer ger lutfuna erse yüzünü pâyine sürse
Dil-i şeydâ yüzün görse düşer feryâda sultânım

A.2. Musammatlar

A.2.1. Murabba

A.2.1.1. Mecmuada 286b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Binmişim zevrâk-ı 'aşka engine salar beni
Dağlara düşmem mukarrer çekdi sahrâlar beni
Kıldılar dilden cüdâ ol saçı Leylâlar beni
Korkarım mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni

- 2 'Âşık olan rûyuna tapsa 'aceb mi sevdiğim
Başıma kuşlar yuva yapsa 'aceb mi sevdiğim
Mürg-i hüsnün gönlümü kapsa 'aceb mi sevdiğim
Korkarım mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni
- 3 Bu 'acebdir içmeden mestâne şeklin bağladım
Rûz u şeb şem'in yanar pervâne şeklin bağladım
Dağda zencirin sürer dîvâne şeklin bağladım
Korkarım mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni
- 4 Der ki bu 'Âşık 'Ömer dağlar deyinmez âhıma
Çok çalışdım çâre yok hiç âhıma feryâdına
Cevre mâ'il olmasın söylen güzeller şâhına
Korkarım mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni

A.2.1.2. Mecmuada 347b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. İkinci bendde bulunan üçüncü mısrada ve üçüncü benddeki üçüncü mısrada vezinde aksamalar vardır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ol tabîbüm etmedi derdime dermân akçesiz
Merhem edüp yaremi sarmadı bir ân akçesiz
Bu zamânın dil-berinde yok imiş aslâ vefâ
Çok aradım bulmadım bir tâze yârân akçesiz
- 2 Gece gündüz her zamân bu bahr-ı 'aşkı böyledir
Sözümün tahkiki budur ol sebepten söylerim
Derler idi gerçek imiş hem tecrübe eyledim
Teklîf etdim gelmedi odaya dil-ber akçesiz
- 3 İbtidâdan ben seninim dedi ol kaşı kemân
Anın için eyledim ben bu sırrı ana 'ayân

Pâyine yüzler sürüp diye gördüm el-amân
Bir gececik olmadı yanımda mihmân akçesiz

- 4 Bilmedin ben 'âşık oldum bir vefâsız dil-bere
Meyl edermiş ol dahı sûfi gibi sîm ü zere
Hep güzeller dediler yazık bu 'Âşık Ömer'e
Bakmadı hiç yüzüme zülf-i perîşân akçesiz

A.2.1.3. Mecmuada 349a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Üçüncü bendde bulunan ikinci ve üçüncü mısralarda vezinde aksamalar vardır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gece gündüz intizârım bir murâda ermedim
Yandı bağırm yandı cismim bir safânı sürmedim
Çok güzeller seyredirim sencileyin görmedim
Ne belâdır senin 'aşkın beni mecnûn eyledi
- 2 Güzel dil-ber çokdur ammâ sende 'aklım zây olur
Korkarım ismin demege dile düşer şây olur
Bârekallâh ismin ile bir münevver ay olur
Ne belâdır senin 'aşkın beni mecnûn eyledi
- 3 Atma kipriğin okunu dilerim senden emân
Zamâne dil-berinde hiç olur mu devr-i cân
Kıyma bana rahm et oldu hâlim yamân
Ne belâdır senin 'aşkın beni mecnûn eyledi
- 4 Misk-i anberden münevver dâ'imâ durmaz kokar
Lebleri cûş ümmidince gönlümün tahtın yakar
Der ki 'Ömer gözlerimden yaş yerine kan akar
Ne belâdır senin 'aşkın beni mecnûn eyledi

A.2.1.4. Mecmuada 361b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Birinci bend üçüncü mısradan ve dördüncü bend dördüncü mısradan vezinde problemler olup üçüncü bend birinci mısra mecmuada eksiktir ayrıca ikinci bend dördüncü mısradan bulunan -dan hecesi ve üçüncü bend üçüncü mısradan bulunan -yi hecesi vezin açısından fazladır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Aşk elinden hastayım dermâna minnet olmasın
Kulun oldum çün senin fermâna minnet olmasın
Yâ İlâhî ver murâdım nâ-dâna minnet olmasın
Cümlemin ma'bûdu sensin gayra minnet olmasın
- 2 Dâ'imâ abdâl gibi giyip 'abâ pûş eyledim
N'eylerim mâl u menâlî gönlümü hoş eyledim
Dost elinden bâdeleri aluben nûş eyledim
İçerim 'aşkın şarâbından câma minnet olmasın
- 3 Sözü etdi kûy halkı ... leyl ü nehâr
Seni inkâr eyleyenin işi oldu âh u zâr
Ver murâdın ben garîbin ey Ğanî-yi perverdigâr
Senden özge gayrı bir sultâna minnet olmasın
- 4 Dertlerin dermânı sensin sendedir ey pâdişâh
Eger senden lutf olursa def' olur senden günâh
Rûz u şeb feryâd u efgân eylerim sensin 'atâ
Bu 'Ömer'e ver murâdın nâ-murâd nâ-merde minnet olmasın

A.2.1.5. Mecmuada 362a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Üçüncü bend birinci mısradan bulunan -serinden kelimesi vezin açısından uymamaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sev beni ey bî-vefâ yâr gayra minnet olmasın
Çek beni zülfün teline dâra minnet olmasın
Çünkü benden yüz çevirdin ey güzeller serveri
Senden özge gayrısın sevmege minnet olmasın
- 2 Derd-i hicrân zehrini derd ile pinhân eylerim
Kâmilim 'aşk tarikinde gayrı 'ilmi n'eylerim
Kendi yârimi görem pinhânı mülhem eylerim
'Âlemi seyr eyleyen nâ-merde minnet olmasın
- 3 'Âşık-ı sâdık olanın serinden gitmez duman
Ben garîb bî-çâreye gör n'etdi o kaşı keman
Yürü hey yüze gülücü 'ahdi çok fi'li yaman
Gayriden ben yâr severim sana minnet olmasın
- 4 Bir murâd aldım cihânda dil-i nâ-dân söylerim
Dil yarası ben de çokdur kimseye söylemezim
'Ahdi bütün kalbi sâdık yâri ben de gözlerim
Bu 'Ömer'e ver murâdın gayra minnet olmasın

A.2.1.6. Mecmuada 363a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır ve mahlasın bulunduğu bend eksiktir. Birinci bend üçüncü mısra ve dördüncü bend üçüncü mısra vezin açısından aksamalar vardır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Cân u dilden her gören hayrân olur dil-ber sana
'Aşk ile her rûz u şeb kurbân olur dil-ber sana
Bu melâhat birle cabasın kalender isen
Gayretinden gül sunup sûzân olur dil-ber sana
- 2 Kârgâhından niçün olmuş derûnî bestesin
Gamzen ile 'aşkın öldürmege alestesin

- ‘Âlemi kırdın geçirdin dahı bir nev-restesin
Vara vara bu ‘âlem kurbân olur dil-ber sana
- 3 ‘Âşık-ı bî-çâreler Hû verdi şeb eyler figân
Rahm edüp efgânı hâli gönlüne yokdur yaman
Dahı bir nev-restesin ey şûh-ı zâlim bî-yaman
Korkarım ki sen rakîb kurbân olur dil-ber sana
- 4 Bâğ-ı hüsnün ey tabîb bir levni handân etsin
Yok nazîrin ey güzel sen hûbların sultânısın
Dahı bî-çârenin her derdine dermânı sensin
Lutfun olsa bir gece mihmân olur dil-ber sana

A.2.1.7. Mecmuada 364a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı’nda yer almamaktadır. Mecmuada birinci bendde dördüncü mısra, dördüncü bendde ise iki mısra ve mahlasın bulunduğu bend eksiktir. Ayrıca ikinci bend ikinci mısradaki vezinde aksamalar vardır.

Başlık: Âşık Ömer

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
- 1 Yâ İlâhî bir vefâsız yâre minnet olmasın
Millele hançer çekip ağyâre minnet olmasın
‘Âşıkım cânı dilimden pek sever cânım seni
- 2 Bilirim bâkî degilsin yüze gülücü felek
Dil-berin dört harfine geçmez dilek
Aldı ‘aklım mecnûn etdi beni bir hüsn-i melek
Kaddi ger nem melâmet ben ile minnet olmasın
- 3 Ne durursun karşımızda kaşları olmuş hilâl
Dişleri dürr saçı sünbül yanakları leb zülâl
Yaratan Mevlâm hakkıyçün eylerim kanım helâl
Çek beni zülfün teline dâra minnet olmasın

- 4 El bulur 'âlem bulur inkâre minnet olmasın
Bir gül için gülsitâna hâre minnet olmasın

A.2.1.8. Mecmuada 365a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Ayrıca birinci bend üçüncü mısradadır; üçüncü bend ikinci mısradadır; dördüncü bend birinci ve ikinci mısralarda vezinde aksamalar vardır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gönümün eğlencesin gördüm bugün mestâneyim
Gâyet ile seyrine erdim bugün mestâneyim
Andelîbler eder nâle şâne karşı her seher
Ben anın handânını dirdim bugün mestâneyim
- 2 'Aklımı başımdan aldı meded ey kaşı kemân
Gamzesi kana sekirdir asla hiç vermez amân
Gönüm ister dost eşiğin yaslanam ben bir zamân
İşte yâri sîneme sardım bugün mestâneyim
- 3 Beni mecnûn u divâne şol yüzü vird eyledi
Sâf olupdur gül yüzüm hem 'adûya dûr eyledi
Çünkü yâr ağyâr ile da'vetini merd eyledi
Mey için meydana etdim ben bugün mestâneyim
- 4 Der 'Ömer mağrûr olma cihânda güzel çok olur
Kaşları yayın kurunca kirpiklerin ok olur
Yâri ağyâr ile görsem 'aklım anda yok olur
Nâ-çarımdan bir selâm verdim bugün mestâneyim

A.2.1.9. Mecmuada 380a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Ayrıca birinci bend ikinci ve dördüncü mısradadır; ikinci bend birinci ve ikinci mısradadır; üçüncü bend ikinci ve üçüncü mısradadır; beşinci bend ikinci mısradadır vezinde aksamalar vardır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bârekallâh hûb yaratmış kudretinden Zü‘l-celâl
Bir bakışda ‘aklım aldı bakınca kaş-ı hilâl
Bedr olmuş mâha benzer lebleri âb-ı zülâl
Çok türlü nakş yazılmış yüzüne ‘Âlî’m senin
- 2 Sen bir gonce fidan iken dört yanın bağladı hâr
Ben de yanıp yakılırken dâ’im eylerdim ‘Âlî’m zâr
Ey elif kâmetli dil-ber ey melek sîmâlî yâr
Halk-ı ‘âlem mâ’il olmuş yüzüne ‘Âlî’m senin
- 3 ‘Acâyib ‘aşkına düşdüm derde ‘ilâç bulmadım
İntizâr çekdim ‘ömrüm âhir oldu gülmedim
Hasbetenillâh sevdim seni ben günahkâr olmadım
Hasta gönlüm yatmak ister dirine ‘Âlî’m senin
- 4 Hevâya gönül verip kendini ‘üryân eyleme
Gördüğün dostum deyip sırrın açıp söyleme
Merhamet kapın kapayıp ben kulun zâr eyleme
İnsan olan dayanır mı nârına ‘Âlî’m senin
- 5 Vücûdum şehri tutuşdu gel sevindir el-amân
Hep ‘âlem ‘arz edince hışm eder kaşı kemân
Ey ‘Ömer gel sabr edelim böyle kalmaz bu zamân
Her ne dersen kâ’il oldum cevrine ‘Âlî’m senin

A.2.1.10. Mecmuada 468b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı’nda yer almamaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Geldi küffâr bağladı hep cümle varım der bu dîm

- Ser çekip burç-ı eflâka çıkdı âhım der bu dîm
 Cenk edüp düşmân ile oldu semâhım der bu dîm
 Gelmeyen feryâdına çeksın günâhım der bu dîm
- 2 Bir zamân ben olmuş idim sedd-i İslâm'a kilid
 Merd olanlar dîn uğruna cân verip oldu şehid
 Tâ kıyâmet haşr olunca kesmezem Hakk'dan ümid
 Açıla belki gine baht-ı siyâhım der bu dîm
- 3 Kurtarın şehrin benim küffâra mesken eylemen
 Hakk kerimdir gam çekip siz dîde giryân eylemen
 Bu hususta suç bulup kimseye bühtân eylemen
 Böyle yazmışdır yönü emr-i a'lâm der bu dîm
- 4 Göz göre gitdi varım düşmânlara oldu nasîb
 Yâ İllâhî kıl müyesser zahmıma kondur tabîb
 Hey yazık küffâr elinde yakılıp oldum garîb
 Mescid ü minberlerim hep kiblegâhım der bu dîm
- 5 Ey 'Ömer bilmeyen bilmez söyleşir efsânemi
 Kılmamış İslâm için Mevlâ'm döğünmüş dâneni
 Sene bin doksan yedide zabt edüp cebhânemi
 Nasib oldu düşmânlara zırh u silâhım der bu dîm

A.2.1.11. Mecmuada derkenar 233a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gayreti 'aşkınla cânâna tüvân olsam gerek
 Nâ-tüvân edüp vücûdum lâ-mekân olsam gerek
 Lâ-mekân olup cihânda bî-karâr olsam gerek

Gün gibi ‘aşkınla âhir râyegân olsam gerek

- 2 Râyegân olmak ne şeydir kendüyi ehl-i gama
Gam yemem ‘aşkınla cânâ çün irişdim bu deme
Dem-be-dem ‘arz-ı derûnum fâş edüp ben ‘âleme
‘Âlem-i ‘uşşâk içinde dâstân olsam gerek
- 3 Dâstân olmaz bir ‘âşık itmeyince terk-i ser
Ser veren râhına gelsün *es-selâ* der yer-be-yer
Yer-be-yer meydân-ı ‘aşkda tâ bilesin ser-te-ser
Ser-te-ser ‘âşıklarınla imtihân olsam gerek
- 4 İmtihân olsun soranlar mülk-i ‘aşkın milketin
Milket-i ‘aşkın begenmez bu fenânın devletin
Devlet-i hüsninde cânâ zabt edüp ‘aşk milketin
Milk-i ‘aşk içinde şâhım kâmrân olsam gerek
- 5 Kâmrân efkenden olmaktadır senin ey nev-civân
Ey civân ‘uşşâka nesne gösterir bu çeşm ü cân
Cân fedâdır bu ‘Ömer vakit ola bu ber-zamân
Ber-zamân ile cihânda bî-nişân olsam gerek

A.2.1.12. Mecmuada derkenar 244a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı’nda yer almamaktadır. Ayrıca birinci bend dördüncü mısradaki; ikinci bend ikinci mısradaki vezinde aksamalar vardır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bâde içdikce şehâ rûyın senin gülgüllenür
Bu derûn-ı dil-güşâmız zâr ider bülbüllenür
Dest-i pâkinle sanup peymânede i‘zâz ile
Sâkî sana geldikçe nâz ider gülgüllenür

- 2 İsmimiz lutf eyle cânâ defter-i 'uşşâka yaz
Cümle minnetler recâlar budur mutlak niyâz
Kaş siyâh kirpik siyâh hem dahı benler siyâh
Hem sadâdır benlerin cânâ senin fülfüllenür
- 3 'Âşıkı 'âşıkadır dinler mi bizi gönlümüz
Kendimize bir belâdır yine kendi gönlümüz
Tuğra-i zülfünle bağlıdır semendi gönlümüz
'Arsa-i aşkınla cevân eyleyüp düldüllenür
- 4 Niçe fâriğ olayım ben sen güzelden sevdiğim
Bâ-husûs senden mürüvvetler sezelden sevdiğim
Bu 'Ömer Ferhâd'm olmuşdur ezelden sevdiğim
Leb-i şîrininle lezzet var senin mülmüllenür

A.2.1.13. Mecmuada derkenar 258b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır ve birinci bend üçüncü mısradaki vezinde aksama bulunmaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sevdiğim Hakk beytine 'azm eyledik bu çağ ile
Hakk mu'înin ola düşmenler önünden dağıla
Anda sen mihr-i 'âlem sancâğı ile gitmede
Bunda ben gam leşkerin pâyıma alam kolçağ ile
- 2 Gâhi bir nâlemi gûş it gâhi bir pendim işit
Kalbini sâf eyleyüp doğru sadâkat üzre git
Anda sen ihrâma gir *lebbeyk lebbeyk* savtın it
Bunda ben 'uryân olup cismim yakam bu dağ ile
- 3 Senin İsmâ'il-veş kurbânın olsun cân ü ser

Eylesün başın tıraş olsun Safâda Merveler
Anda sen beytin tavâf itdikce her şâm u seher
Bunda ben kuyun tavâf idem yalın ayağ ile

- 4 Gam değil ‘Âşık Ömer itsem yakalar çâk çâk
Büsbütün dünyâ yanar etsem bir âh-ı süz-nâk
Anda sen nûş eyle âb-ı Zemzem’i ey nesl-i pâk
Bunda ben nûş eyleyem zehrin senin bardağ ile

A.2.1.14. Mecmuada derkenar 264b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı’nda yer almamaktadır. Mecmuada birinci bendde bir mısra eksiktir.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey gönül gel geç bu sevdâdan dimez miydim sana
Mübtelâyla yâr olan eyler rakîbiyle cidâl
Fâriğ ol gel bunca gavgâdan dimez miydim sana
- 2 Ben dir idim sen de baş ol dâ‘imâ sür demleri
Yaralanma kim urur yok yârene merhemleri
Çeksene Mecnûn gibi şimdi mahaldir gamları
Pek sakın ol saçı Leylâ’dan dimez miydim sana
- 3 Gerçi dût ol bir hakîkî nev-civâna ey gönül
Bî-vefâya dût olup bulma bahâne ey gönül
Yâr-ı sâdik binde bir gelmez cihâna ey gönül
Yok vefâ ol çeşm-i şehlâdan dimez miydim sana
- 4 Yâr-ı sâdik diyü sordun sonra oldu bî-vefâ
Durmuyup günden güne artardı cevri ile cefâ
Şimden sonra harâm olsun sana zevk ile safâ
Vaz geç imdi fâni dünyadan dimez miydim sana

- 5 Gösterirdi evvelâ semt-i hakikatler sana
Zerre denlü gitmez idi bî-vefâlıktan bana
Ey 'Ömer gör kim dilekler geçmedi sonra ana
Gel ferâgat itme Esmâdan dimez miydin sana

A.2.1.15. Mecmuada derkenar 266a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır ve dördüncü bend üçüncü mısradaki vezinde fazla kısımlar bulunmaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Aklım aldı bir tıfil nev-reste zâ'im dil-beri
Sanki bir sad-berg-i ra'nâ ruhlarının ahmeri
Yek temâşâ idicek ol vech-i pâk-i enveri
Yeryüzüne indi sandım âsumânın ülkeri
- 2 Râhına durdum selâma bulmak için fâ'ide
Böyle bir a'lâ-yı zînet görmedim bu fânide
Sağ u sol gice sipâhî çok rikâb-ı şâhide
Ol müselleme ser-firâzım cümleye ser-leşkeri
- 3 Her kaçan olsa gazâlar düşmene karşı gider
Kulları önünce sîm kalkan ile yedek yeder
Kırk sekiz sancak yire dek nev-civânım hükmeder
Rumelinin hânısın hem pâdişâh-ı kişveri
- 4 Sâ'atin zencîrleri gör her biri bir şeh-peri
Dürlü dürlü câmelerle salınur dil-berleri
Çifte çifte sağ u sol bend-i mücevher gamzeleri
Sanki bel bekler miyânında o hûnî hançeri
- 5 Ey gönül seyyâh olursun görmek için anı sen
Arz-ı İstanbul'da seyret ol gül-i handâmı sen

Rub-ı meskûnı dolaşsın böyle bir cânânı sen
Arasan belki bulunmaz ey ‘Ömer bahr ü beri

A.2.1.16. Mecmuada derkenar 278b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı’nda yer almamaktadır ve beşinci bend üçüncü mısradan vezinde aksama bulunmaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Nedendir bu kinâyetler bana her gün benim cânım
N’ola kaşınla çeşminle işâretler benim cânım
Ben gibi bir belâ-keş bağıri yanık âşıkın var mı
Nedir ağıâr-ı dûna ol ri‘âyetler benim cânım
- 2 Büküp kaddimi yay itdin nice cevri ü cefâlarla
Kabâhat imiş ‘âlemde konuşmak bî-vefâlarla
İdersin çeşmime karşı rakîb-i nâ-sezâlarla
Nezâketler zarâfetler sefâhatler benim cânım
- 3 Hemân ben miyim âyâ bu cefâya lâıyk âdemde
Niçün ey çeşm-i cellâdım beni koydun bu mâtemde
Ya senden gayrı kim kâdir bana cevri ide âlemde
Yine senden sanadır bu şikâyetler benim cânım
- 4 Gehî handân iken derd-i gam-ı hicrân ile doldum
Gehî gül gibi ter iken hazâna uğradım soldum
Gehî hançerine düşdüm gehî kapunda habs oldum
Nedendir başıma bunca felâketler benim cânım
- 5 Senin hüsnüne bakdıkca öğünsün neylesün ‘Ömer
Belâlar ‘âşıkındandır ne çâre eylesün ‘Ömer
Elimden ölmek dilerse söylesün dimişsin ‘Ömer
Sana yüz bin kere benden icâzetler benim cânım

A.2.1.17. Mecmuada derkenar 279a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Meh-cebînim âdemi hayrân ider kaşın gözün
Sad-hezârân 'âşıkı seyrân ider kaşın gözün
Ebruvânın kavsine alup müjen oklarını
Sîne-i sad-pâremi nişân ider kaşın gözün
- 2 Genc-i hüsnün pâsbânı çîn-i zülfün ejderi
Kirpiğin saf bağlamış gûyâ ki Rüstem leşkeri
Bir kazâ şemşîrine benzer nigâhın hançeri
Hışma gelse günde yüz bin kan ider kaşın gözün
- 3 El emân ey hûni rahm it dîde-i gam-nâkime
Şevkine zehr-âb-ı sehmin kasd ider helâkime
Geçmiş iken tîr-i gamzen sîne-i sad-çâkime
Bir dahı öldür deyü fermân ider kaşın gözün
- 4 Sen melek-sîmâ güzelle âşinâlık var iken
Bende mâdâm 'aşkın ile mübtelâlık var iken
Sen de bu ahlâk ile ahsen-likâlık var iken
Bu 'Ömer bî-çâreyi 'uryân ider kaşın gözün

A.2.1.18. Mecmuada derkenar 284a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mest ider ehlini dil-ber ol harâmî gözlerin
Gûyiyâ nûş eylemiştir cür'a-i câm gözlerin

- 'Acabâ her gördüğüne âşinâ mı gözlerin
Yohsa bilmem kasdı evvelde bana mı gözlerin
- 2 Âh zenahdânına habs oldu vücûdum göz göre
Çifte gabgabın beğim çaldı beni yerden yere
Kâkülün rengini cânâ benzedirdim 'anbere
Rûy-ı nûrından alıpdır ihtişamı gözlerin
- 3 Hüsnüni seyr eyleyen 'aklımı tâlân etmesün
Gönlümü yağma edüp işimi nâlân etmesün
Şöyle fehm itdim mukarrer gün be gün kan etmesün
Şübhesiz alur efendim intikâmı gözlerin
- 4 Yetmiş iki dahı otuz on ile ismin senin
Gül gibi reyhâna mâlik lâ-cerem hüsnün senin
Der ki bu 'Âşık 'Ömer her kim ise hasmın senin
Gelür anların hakından ol harâmî gözlerin

A.2.1.19. Mecmuada derkenar 285b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Ayrıca ikinci bend dördüncü mısra ve üçüncü bend üçüncü mısra ve zinde aksamalar bulunmaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey gönül bu gözlerimden dertlerim akmaktadır
Katre katre dâne dâne gûşe gûşe âb u âb
Nâr-ı hasret her mahal bu sînemi yakmaktadır
Sine sine döne döne semt ü semt ü bâb u bâb
- 2 Ey dirîğâ kimse bakmaz oldu aslâ yaşıma
Gör ne geldi dahı neler gelse gerek başıma
Zehr-i mâr-ı mihneti devrân katıpdır aşıma
Ölçe ölçe kâse kâse tas u tas su kat

- 3 Geşt edüp gezdim bu dehrin bilmedim ahvâlini
 Âh u vâh ile geçürdüm 'ömrümün visâlini
 Çarh-ı gerdûn silmekdedir 'ömrümün katnâ
 Çeke çeke tîre tîre tel ü tel ü sap u sap
- 4 Çekdiği zahmeti kimin anlarum bir cân için
 Bir elem gelmez kiminin gönlüne 'isyân için
 Kim durur dünyâda baht-ı kemini bir nân için
 Dağ u dağ u şehri ü şehri ü yer ü yer ü bâb u bâb
- 5 Açma râzın kimseye sen olmak istersen esen
 Açar isen çâre nedir çâre dâ'im aç dehen
 Bahr kitâb it ey 'Ömer bu sözlerini sağiken
 Cild ü cild ü cüz ü cüz ü harf u harf u bâb u bâb

A.2.1.20. Mecmuada derkenar 292b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Va'degâhı beklerim ey gül-'izâr ahşâma dek
 Bülbül-âsâ eyledim âh ile zâr ahşâma dek
 Hey dirîğâ va'di-yi vaslın meger ferdâ imiş
 Hasret ile oldu 'aşkım cûy-bâr ahşâma dek
- 2 Tâ ezelden muntazırdır cân u dil fermânına
 Böyle zulm etmek olur mu kulına kurbânına
 Hasb-i hâlim şerhine vardım der-i dîvânına
 Kılmadılar 'arzuhâlim der-kenâr ahşâma dek
- 3 Ölmesün bir kimse hîçbir bî-vefâya dûş olup
 Bâde-i nâb içmeden mest olmuşum medhûş olup

Giceler tâ subha dek ağyâra hem-âğûş olup
Ya neden lâzım bana bu intizâr ahşâma dek

- 4 Baht-ı nâ-şâdım açılsun eyle bârî feth-i bâb
Bir inâyet kıl gözümde yeter akdî kanlı âb
‘Âşık ‘Ömer ol kamer-tal‘at çözer açmaz nikâb
İdelim biz de dahî kavî-i karâr ahşâma dek

A.2.1.21. Mecmuada derkenar 313a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı’nda yer almamaktadır ve birinci bend üçüncü mısradaki vezinde aksama bulunmaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Cefâ fenninde ey meh-rû-yı dil-ber rehberin kimdir
Ne burcun mâhısın cânâ tulû‘-ı mâderin kimdir
Dimâğ eyler mu‘attar ki misk-i ‘anberin kimdir
Kamu ‘âlem sana mâ‘il senin ya dil-berin kimdir
- 2 Mushaf-ı hüsnünde tahrîr olunmaz ‘alleme’l-esmâ
Sen ol hân-ı mu‘azzamsın visâlin ka‘be-yi ‘ulyâ
Sana ‘âşık geçinür çok cihân için velî ammâ
Yolında ser virir ‘âşık derd ile kemterin kimdir
- 3 Nedir bu zülf-i sünbüller nedir bu ‘anber-i müller
Nedir bu habbetü’s-sevdâ nedir bu hâl-i hindûlar
Ne meyden mestâne oldu süzölmüş çeşm ü ebrûlar
Kiminle hem-nişîn oldın meclis-i sâgarın kimdir
- 4 Civânâ kalb-i mahzûnım senin gibi ferâhım yok
Gül-şen-i hüsnüne bülbül olaldan gayrı âhım yok
Gönül tahtında ey mehrû senden özge şâhım yok
Senin ‘Ömer’inden gayrı kapunda çâkerin kimdir

A.2.1.22. Mecmuada derkenar 316b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Felek âhir cüdâ itdi beni ol nev-civânımdan
Bu fırgat dâğa dâğ urdu usandım cism ü cânımdan
Giceler râhat itmez halk benim âh u figânımdan
Siyâh oldı bu çarh-ı laciverd âh-ı duhânımdan
- 2 Seyahât eylesem bulsam cihân-ârâları bir bir
Bıraksam anmasam aslâ gam-ı ferdâları bir bir
Mukarrerdir gürûh geşt eylesem sahrâları bir bir
Haber verse sabâ dil-dârıma nâm u nişânımdan
- 3 Nedendir 'âmil olmadım cihânda hiç nasihatle
Geçirdim nazenîn 'ömrümü hayflar derd ü mihnetle
Bana mı ülfet itmek düşdi dâ'im hakikatlerle
Benim baht-ı siyâhımdan şikâyet ol cinânımdan
- 4 'Ömer meddâh-ı dil-dâr ol 'aceb nâzik-edâdır bu
Safâ mey-i 'aşk ile tahsîl olur âh nidâdır bu
Bize ta'n eyleme zâhid bir ilhâm-ı Hudâ'dır bu
Sudûr eyler bu vâdîler benim vird-i zebanımdan

A.2.1.23. Mecmuada derkenar 317b nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Ayrıca üçüncü bend birinci mısra; dördüncü bend dördüncü mısra ve beşinci bend birinci, ikinci, dördüncü mısralarda vezinde aksamalar bulunmaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey dilâ ben yeniden bir dil-beri sevsem gerek
Taht-ı 'aşkında melek-sîmâ perî sevsem gerek

- Sâdıkâne sıdk ile meftûnı olsam dil-berin
Çeşmine olmuş mülemmâ ‘anberi sevsem gerek
- 2 Dil-i tûbâ ta‘n ider bu kâmet-i bâlâsına
Mest-i hayrân cümle ‘âlem gözleri elâsına
Gül-şenin açmış küşâde bülbül-i şeydâsına
Saçı sünbül ruhları bir gül-teri sevsem gerek
- 3 Ey ahsendir ziyâde kâkûlün itmiş nikâb
Kaşları tuğrân cânâ kâkûlüm kıldı harâb
Ruhların itmiş küşâde gül-cemâli mâh-tâb
Dişleri incü misâli gevheri sevsem gerek
- 4 Gel çıkar bu remz ile ebced hesâbın ey cinân
Vası-ı bâğın kim görürse dili olur miltân
Sikke-i destinde mâhum yazılır ismi ‘ayân
Çekme andan bir hâtem-i engüşti sevsem gerek
- 5 Yüz yigirmi sekiz didim bana isim sây ola
Sınıf olunca korkarım ki halk içinde şây ola
Bir kelâmın dinleyenin serden ‘aklı zây ola
Şöyle tûtî-lisân ‘Âşık ‘Ömeri sevsem gerek

A.2.1.24. Mecmuada derkenar 322a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı’nda yer almamaktadır. Mecmuada mahlasın bulunduğu beşinci bendde üç mısra eksiktir.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Yine bugün köhne bir vîrânenin ma‘mûrîyım
Hâne-i gamhânesinin şîr-i engûrîyım
Ne Süleymân’a Süleymân’ın ne kemter mûrîyım

- Dîv cādû gamzeni gördüm anın meshûriyım
- 2 Ol sebebden dilde kuvvet aslâ yokdur tâkatım
Geçmede her dem hayâlât ile vakt ü sâ'atım
Ne hayâl-i hatt-ı sevda ve ne zülf-i hâcetim
Saçı kullâbına bend oldım anın Mansûr'ıyım
- 3 Ben de bünyâd oldı âb u âteş ü hâk ü hevâ
Çâr 'unsurdan urundum eĝnime zerrîn kabâ
Ben de zulmet bendedir âyîne-i 'âlem-nümâ
Dem-be-dem nûr-ı hidâyet pertevinin Tûr'ıyım
- 4 Câna her ne devr elinden irişe cevr ü sitem
Hâtırım buldı tesellî çekmezim aslâ elem
Hem-nişînim hem-demim derd ü belâ endûh u gam
Bu şeker-fettân-ı dehrin hâneĝî zenbûriyım
- 5 Nâle serd oldıĝı içün ey 'Ömer bülbüllerin

A.2.1.25. Mecmuada derkenar 331a nolu varakta bulunan bu murabba Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Ayrıca birinci bend birinci mısradâ ve üçüncü bend birinci, ikinci mısralarda vezinde aksamalar bulunmaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Nihan bir gûşeden bir dil-ber oldı çün 'ayân
Gâlibâ oldı muhabbet hem derûnımdan beyân
Gâfil olma ey gönül 'aşk u muhabbet bir belâ
Târumâr oldı başımdan cümle 'aklım bil hemân
- 2 Bârekellâh hûb yaratmış ol Ganî Perverdigâr
Severim billâhi seni sevdiğime itme 'âr
Zülfünün sevdâsına düşmüş nice 'âşık-ı zâr

Bûse vir âşıklara etme diriğ ey mihribân

- 3 Terahhum pür-cefâ dil-dâr imişsin ey melek
Zamân ola felek ‘aksine döndürmek gerek
Pâyidâr olmaz güzellik itmez ‘âşıklar dilek
Sarmaşur rûyına bir gün ol siyeh hattın cinân
- 4 Ey ‘Ömer mecnûn gibi gavgâya uğratdın başın
Âb-ı Ceyhûn gibi akar iki gözünden yaşın
Zevkini elden uçurdun zehr-i mâr oldı eşkin
Boynuna kanın senin billâhi ey kaşı kemân

A.2.2. Muhammes

A.2.2.1. Mecmuada 281a nolu varakta bulunan bu muhammes Âşık Ömer Divanı’nda yer almamaktadır. Mecmuada ise şiirin sadece iki bendi bulunmaktadır ve ikinci bend birinci mısradaki bulunan -bu hecesi vezin açısından fazladır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey diriğâ mahrem olmuşdur benim derdim anâ
Hâlim arz edüp tabîbe kıl dedim bana devâ
Tuttu nabzım yüzüme bakdı dedi ey mübtelâ
Yâ sefer der yâ sabır yürü devâ dedi sana
Ben de sabra yok mecâl etdim vatânımdan sefer
- 2 Felek-i dil yelken açıp girdi bu bahr-i firkate
Eremem bildim sabâ âhir kenâr-ı vuslata
Derse düşmüş bu garib gördüğü râh-ı hayrete
De ki bu Âşık Ömer gitdi diyâr-ı gurbete
Dedi vermem nice yıllar ad u sânimden haber

A.2.2.2. Mecmuada derkenar 230a nolu varakta bulunan Âşık Ömer başlıklı muhammes onun inceleme yapılan divanında bulunmamaktadır ve şiir içerisinde

Âşık Ömer yerine Vehbî mahlasını kullanmıştır. Üçüncü bend beşinci mısra ve dördüncü bend ikinci mısra ve vezinde aksamalar bulunmaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zâr-ı 'aşkın sevdiğim dilde nihân itmek de güç
Bende-i dil-dâr olup sırrı 'ayân itmek de güç
Sonra hicr-i yâr ile âh ü figân itmek de güç
Bekleyüp gûşe-i vahdeti mekân itmek de güç
Göz göre kendümi seyyâh-ı cihân itmek de güç
- 2 Mübtelâ şeydâ olanın kıldığı feryâdı gör
Hâr ile hem-dem olan gonca-i bîdârı gör
Cevre ta'lîm eyleyüp bed-hûy eden üstâdı gör
Öldürürsen evvelâ dünyâda kan itmek de güç
Sağ kosam hicr odına sînem nişân itmek de güç
- 3 Çekdiğim cevr ü cefâlar derd ü belâlar bana
Sana dil-berden olan tarz-ı edâlar bir yana
Her taraftan senin ta'n ile sadâlar bir yana
Kâ'inâtın halkını hep pîr ü pâk itmek de güç
'Adûlar ta'n için terk-i diyâr itmek de güç
- 4 Vehbî'm meylim kesilmez bî-vefâdan hâr çok
Velî emri yok âhir fettânın çâresi yok
Fârîğ olmam haşre dek dildeki nâre çâre yok
Kâmet-i cevr-i nahl ile kemân itmek de güç
Şemâtet-i a'dâya terk-i diyâr itmek de güç

A.2.3. Müseddes

A.2.3.1. Mecmuada derkenar 353a nolu varakta bulunan bu müseddes Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Ayrıca ikinci bend beşinci mısrada; üçüncü bend ikinci, üçüncü, altıncı mısralarda; dördüncü bend dördüncü, altıncı mısralarda ve beşinci bend ikinci mısrada vezinde aksamalar bulunmaktadır.

Başlık: Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ehl-i 'aşkın cümbüşü kudret misâlinde gelür
Kudrete nâ'il olan genc-i nihâlinde gelür
Genc-i 'aşka kim ki mahremdir visâlinde gelür
Vasl-ı yârin cezbese nûr-ı cemâlinde gelür
Nûr-ı Ahmed'dir bu hikmet bî-zevâlinde gelür
Zâ'ile irmez dem-â-dem pîr kemâlinde gelür
- 2 Gel kemâlin var ise egle vücûdum ibtidâ
İbtidâ terkîb-i cârî eyledi Hakk tûtiyâ
Tûtiyâdır şark u garb Mısr u Irak sun'-ı Hudâ
Sun'ıdır Hind ile Yemen'de dahı Beytullâh râ
Beyt-i ma'mûrın bilen semt-i remmâlinde gelür
Semte uğradıysa ol yerin su'âlinden gelür
- 3 Ol nedir kim kim anın nutk-ı hayâtı kârdân
Câvidân irdi bu dürr-i fütûhât-ı zamân
Ol zamân cem'iyet-i ümerâda vâkıflar 'ayân
Pes 'ayân oldu velî ammâ ki ma'nâda nihân
Nihâyetdir pûte-i 'aşk içre fâlinde gelür
Fâl olup gelmeyen 'irfânın meyyâlinden gelür
- 4 Meyl idersin bir nasihatdir sana bu gülleri
Gel beri Evrâd-ı Hakk'ı vird edüp kıl ezberi
Ezber it ihlâs ile oldur tarîkat rehberi
Rehber itsün senin nefsinde âgâh ol yûri
Yûri ağlama nedîm olma melâlinden gelür

Melâli kesb eyleme dünyâ hayâlinden gelür

- 5 Hayâli fehm eyleyenler şüphesiz rindân olur
Rindân odur câm-ı elesti nûş edüp mestândır
Mest olup 'ayn-ı nazar-ı menzil-i sultândır
Menzil-i 'âlîde ey 'Âşık 'Ömer Hakkâ nedir
Hakk bilen hak söyledi gayb pür kemâlinden gelür
Gayb-ı ni'met mümkinâtın Zü'l-celâlinden gelür

B. Heceyle Söylenen Şiirler

Heceyle yazılmış olan şiirler toplam dört adettir, bu şiirlerin nazım şekilleri, iki semâ'î ve iki şarkı şeklindedir. Şiirlerden üç adeti 8'li ve bir adeti 11'li hece vezin ölçüsüyle oluşturulmuştur.

B.1. Semâ'î

B.1.1. Mecmuada 224b'de bulunan semâ'î Âşık Ömer Divanı'nda bulunmamaktadır.

Başlık: Semâ'î - Âşık Ömer

8'li Hece Ölçüsü

- 1 Cânım sen güzel o şehe
Sana bir ben gerek bir ben
Âşıkın gönlün almağa
Sana bir ben gerek bir ben
- 2 Ne gezersin yaban yerde
Sen uğratdın beni derde
Zülfün puluna dek yerde
Sana bir ben gerek bir ben
- 3 Ben hocamda okurum da
Bülbül gibi şakırım da

Al yanağın çukurunda
Sana bir ben gerek bir ben

4 Meded meded çâresine
Merhem sarsın yâresine
İki kaşın arasına
Sana bir ben gerek bir ben

5 Ömer oturmuş tahtında
Bülbül öter bakçasında
Beyâz gerdanın altında
Sana bir ben gerek bir ben

B.1.2. Mecmuada 226a'da bulunan semâ'î Âşık Ömer Divanı'nda bulunmamaktadır.

Başlık: Semâ'î

8'li Hece Ölçüsü

1 Seherde bülbülü gördüm
Öter âheste âheste
Meger o goncanın râzın
Açar âheste âheste

2 Geçerdi hâne-i dilden
Gamın askerleri her dem
Bi-hamdillâh bugünlerde
Geçer âheste âheste

3 Katı mağrûr olup hüsne
İken ağlatma uşşâkı
Güzellik pâyidâr olmaz
Geçer âheste âheste

- 4 Kaşınla çeşmin ey dil-ber
İdeli bağrımı yara
Bu çeşmim hûn-ı eşkini
Saçar âheste âheste
- 5 Bu Ömer yâd-ı hicrinden
Gözi yaşın şarâb itmiş
Oturmuş künc-i firkatte
İçer âheste âheste

B.2. Şarkî

B.2.1. Mecmuada 355a'da bulunan şarkî Âşık Ömer Divanı'nda bulunmamaktadır. İkinci dörtlük birinci mısradaki hece eksiktir.

Başlık: Şarkî - Âşık Ömer

11'li Hece Ölçüsü

- 1 Bin türlü nâz ile ey kaşî kemân
Dîvâne gönlümü alıp neylersin
Murâdım yanında olmaktadır hemân
Bu dağ-ı hicrana salıp neylersin
- 2 Cefâ kılmada kimdir üstâdın
Kanatmak öğrenmiş çeşm-i cellâdın
Çün kocalmakı mış paşam murâdın
Bir gayrı âşinâ bulup neylersin
- 3 Ey şâhin bakışlı çeşm-i kebûter
Mübârek cemâlin gördüğüm yeter
Aşkın ile oldum mecnûndan beter
Efendim yüzüme gülüp neylersin
- 4 Sıdk ile sevdim sen hüsn-i mâhı

İster isen öldür güzeller şâhı
Severim seni sözden dönmem billâhi
Düşüp hayallere dalıp neylersin

- 5 Âşık Ömer düşdü garîp diyâra
Gönül verdi bir gamzesi sehâra
Yürü yâr olasın rûy-i ağıâre
Aşinâ kıymetin bulup neylersin

B.2.2. Mecmuada derkenar 233a'da bulunan şarkî Âşık Ömer Divanı'nda bulunmamaktadır. Şiirin büyük bir bölümünde hecelerde eksiklikler vardır.

Başlık: Âşık Ömer

8'li Hece Ölçüsü

- 1 Dil-berâ kıl merhâmet
Şeydâ gönül gamlanmasun
Hâtırım kılma perişân
Süveydeler nemlenmesün
- 2 Hey ne mümkindir efendim
Gül cemâlin seyr iden
Bülbül-âsâ yakılup
Pâyında sersemlesün
- 3 İmtihân ister isen
Ey meh-cebîn imtihân
Ben sana mâ'il geçerken
Yoğ idi devr-i zamân
Cennet kûyından cüdâ itsen
Rakibi sür hemân
Beyn-i uşşâka gelüp
Bir dahı âdemlesün

- 4 Sun-ı Üstâd-ı ezel
 Vechindedir ayne'l-yakîn
 Mülk-i hüsnün pâdişâhı
 Sensin ey meh-cebîn
 Sen Süleymân-ı zamânsın
 Ey cemâl-i hûr-ı în
 Vaslına nâ'il olanlar
 Nice hâtemlenmesün
- 5 Âteş-i firkate yakma âşık
 Şermedeni sâye gibi
 Yerlere çalma garîb efgendeni
 Hâk-i pâyından cüdâ itme
 Bu Ömer bendeni
 Pâdişâhım âlem içre
 Adımız kemlenmesün

C. Âşık Ömer'e Ait Divanda Bulunan Şiirlerde Olmayıp Mecmuada Olan Kısımlar

Âşık Ömer'e ait tespit edilmiş yukarıda verilen şiirler dışında onun divanında yer alan bazı şiirlerin inceleme yaptığımız mecmuada bu şiirlere fazladan bir dördlüğün de eklendiği görülmektedir, eklenen bu dördlükler aşağıda verilmiştir.

Mecmuada 372b numaralı varakta yer alan beş bendlik bu şiir, divanda 1338 numara ve 867. sayfada bulunup dört benddir. Şiirin dördüncü bendi divanda yer almamaktadır, söz konusu bend aşağıdaki gibidir.

Mâ'il oldum bir güzelin 'âşık-ı şeydâsına
 İşte 'âşıkım diye işaret eder üstâzına
 Bileğine karar olmaz usturasına
 Yol ile erkân ile hezâ tırâş eyler beni

393b'de bulunan Âşık Ömer başlıklı şiir mecmuada beş bendden oluşmaktadır ve Âşık Ömer divanında 493 numara ve 380. sayfada bulunan şiirde dördüncü bend yer almamaktadır, söz konusu bend aşağıdaki gibidir.

Yine geldi bu yerlerin çağları
'Aceb Mevlâ'm ... ağları
Yeşil yaprak gelip basdı dağları
Ulu yollar bel olduğu zamândır

D. Adlî Mahlasıyla Yazılmış Olan Şiirler

Âşık Ömer'in şiirlerinde Ömer, Âşık Ömer, Adlî ve Vehbî mahlaslarını kullandığı görülmektedir.

Adlî'yim mahlasım Vehbî okunur
Kemâlât-ı aşkım kisbî okunur
Vezn-i suhenimiz hasbî okunur
Tehî sanman Ömer Gözlevelidir (Karasoy ve Yavuz, 2015: 309).

Âşık Ömer şiirlerinde bu mahlası da kullanmış olmasına rağmen Adlî başlıklı ya da mahlaslı şiirlerin ona ait olduğunu söylemek konusunda emin olunamamaktadır çünkü bu mahlası kullanan başka şairler de bulunmaktadır. Arif Sunal (Sunall, 2017: 441) tarafından hazırlanan *18. Yüzyıl Divan Şairi Adlî (ö. 1743-44) ve Divanı* adlı çalışmada Adlî mahlasını kullanan 8 şair tespit edilebildiğinden bahsedilmektedir. Bunlar dönemsell olarak sırasıyla 15. yüzyıl şairi olarak anılan ve 1512'de vefat eden Sultan Bâyezîd-i Velî (Bayram, e-makale), 16. yüzyılda İstanbullu olduğu belirtilip ölüm tarihi belli olmayan Gazi Mustafa Paşazâde İbrahim Bey (Kılıç, e-makale), Mostarlı olup yine ölüm tarihi belli olmayan Hasan Çelebi Şahinzâde (Catovic, e-makale), 1603 tarihinde vefat eden Sultan III. Mehmed (Kılıç, e-makale), İştib kasabasında doğup ölüm tarihi 1617 olan Şeyh Hasan Adlullah Efendi veya Şeyh Hasan Adil Efendi (Kılıç, e-makale), 17. yüzyılda 1672-1673 ölüm tarihli Mustafa Adlî Efendi (Kesik, e-makale), 18. yüzyılda yaşamış olan Adlî Efendi el-Edirnevî (Sunall, 2017: 441) ve 19. yüzyılda ise 1 Temmuz 1839 tarihinde vefat eden Sultan II. Mahmud'dur (Selçuk, e-makale). Bu şairler dışında 17. yüzyılda yaşamış olan Adlî mahlasını da kullanmış olan Âşık Ömer'le birlikte bu mahlası kullanan 9 şair olduğunu söylemek mümkündür.

Üzerinde inceleme yaptığımız şiir mecmuasında Adlî mahlasıyla yazılmış iki adet gazel ve bir ilâhî bulunmaktadır. Bu şiirlerin Âşık Ömer'e ya da 18. yüzyılda yaşamış olan ve divanı bulunan Adlî mahlaslı şaire veyahut diğer Adlî mahlaslı şairlerden

birine ait olduğu konusu tam olarak belli olmamakla birlikte gazellerin 18. yüzyılda yaşamış olan Adlî ve divanı üzerine yapılan çalışmada verilen gazel örnekleriyle benzerlik içerdiği görülmektedir.

D.1. Gazel

D.1.1. Mecmuada 219a nolu varakta bulunan bu gazel Adlî mahlasını da kullanmış olan Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Ayrıca birinci beyit vezin olarak eksiktir ve gazelde mahlas beyti de bulunmamaktadır.

Başlık: Adlî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 İrişmez sem ü sâl îd ki âh
Benim kurbânlar olduğum alî şâh
- 2 Ne denlü âşika rahmın yoğise
Seni sevdüm tevekkeltü ale'llâh
- 3 İşıtdim intikâl itmiş rakîbin
Kabûl oldı du'âm elhamdülillâh
- 4 Benin şâh-ı habeş zülfün alemdir
Kaşın tuğrâsıdır nasrun-minellâh
- 5 Kararır giceler ki ağlamakdan
Ser-â-pâdır gözünün yaşı ey mâh

D.1.2. Mecmuada 367b nolu varakta bulunan bu gazel Adlî mahlasını da kullanmış olan Âşık Ömer Divanı'nda yer almamaktadır. Ayrıca birinci, dördüncü ve beşinci beyitlerde vezinde aksamalar bulunmaktadır.

Başlık: Kalenderî Adlî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Gam yeme ey dil-i ra'nâ gül-i ra'nâ küçücükdür
Katlan büyüsün ruhlar-ı zîbâ küçücükdür

- 2 Şayet ki sana yâr-ı vefâdâr ola bir gün
Çek cevrini hem eyle mürüvvet küçücükdür
- 3 Şîrîn suhanım tâze güzel câna yakınım
Anlardı âşık kadrini amma küçücükdür
- 4 Hükm elde değil tıfla rızâ vermezdim lebin
Gördükde demez bu büyük ya küçücükdür
- 5 Derse eger Adlî'nin sevdiği kimdir
Bir kendi beyaz gözleri şehlâ küçücükdür

D.2. İlâhî

Âşık Ömer Divanı'nda şaire ait semâ'îler olmasına rağmen kendisine ait ilâhî başlıklı bir şiir görülmemektedir ayrıca bu ilâhîde Adlî mahlası da kullanıldığı için bu şiirin Âşık Ömer'e ya da başka bir Adlî mahlaslı şaire ait olduğu konusunda emin olunamamaktadır.

D.2.1. Mecmuada 151a nolu varakta bulunan İlâhî – Adlî Münâcât başlıklı ilâhî Âşık Ömer Divanı'nda bulunmamaktadır.

Başlık: İlâhî - Adlî Münâcât

8'li Hece Ölçüsü

- 1 Aşkın odu bağrım yakar
Tütenim göklere çıkar
Gözümden kanlı yaş akar
Hidâyet eyle Sultân'ım
- 2 Kalbim fikirden ayırma
Dilim zikirden ayırma
Her dem şükürden ayırma
Înâyet eyle Allâh'ım

- 3 Göklere çıkıpdır âhım
Dağlardan yüce günâhım
Senden gayrı yok penâhım
Hidâyet eyle Sultân'ım
- 4 Enbiyânın rif'atıyçün
Evliyânın izzetiyçün
Ol Resûl'ün hürmetiyçün
Hidâyet eyle Sultân'ım
- 5 Kullara fermân senindir
Derdlere dermân senindir
Adlî'ye ihsân senindir
Hidâyet eyle Sultân'ım

Sonuç

Âşık Ömer edebiyat dünyasında yer alan en önemli saz şairi olarak bilinmektedir. Hayatta olduğu dönemden itibaren kendinden sonra gelen saz şairleri üzerinde çok büyük bir etki bırakmıştır. Şiirleri incelendiğinde tasavvûfî bir edayla oluşturuldukları da görülmektedir. Âşık Ömer'in hayatı ve şiirleri üzerine birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Âşık Ömer'e ait olan şiirlerin tespit edilmesinde şiir mecmualarının ve cönklerin katkısı ortaya konulan çalışmalar neticesinde görülebilmektedir. Üzerinde çalışma yaptığımız bu şiir mecmuasında da Âşık Ömer'e ait toplam otuzbeş manzum metin ve Adlî mahlasıyla yazılmış olan üç manzum metin tespit edilmiştir. Bu şiirler çalışmada dört başlık altında aktarılmıştır. Bu başlıklar aruzla yazılmış olan şiirler, heceyle yazılmış olan şiirler, Âşık Ömer'e ait divanda bulunan şiirlerde eksik olan dörtlükler ve Adlî mahlasıyla yazılmış olan şiirler şeklindedir. Bu şiirler incelendiğinde bazı kısımlarda vezin açısından aksamalar olduğu görülmektedir, bu eksikliklerin şiirleri biraraya getiren mürettip veya şairin kendisi tarafından bu şekilde kaleme alındığını söylemek mümkündür. Âşık Ömer şiirlerinde genel olarak ma'sûkuna olan özleminden ve onun kendisine verdiği sıkıntılardan bahsetmektedir. İlk bakışta bu sevgili her ne kadar dünyada olan birisi olarak görülse de tasavvûfî anlamda bunun Allah aşkı olduğu anlaşılmaktadır. Şiir mecmuaları ve cönkler üzerinde yapılan çalışmaların Âşık Ömer'e ait şiirlerin tespit edilmesinde ve onun şiir dünyasının daha iyi anlaşılmasında değerli olduğu söylenilebilir.

Kaynakça

- Arslan, Mehmet, (2015), “ADLÎ, Sultan II. Mahmûd” Türk Edebiyatı İsimlerSözlüğü, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7269>, (12.02.2020).
- Akça, Kemal, (1944), *17. Asrın Saz Şairlerinden Gezlevili Âşık Ömer*, Folklor Postası, Cilt 1, Sayı 3.
- Bayram, Yavuz, (2014), “ADLÎ, Sultan Bâyezîd-i Velî bin Fâtih Sultân Mehmed” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=873>, (12.02.2020).
- Catovic, Alena, (2014), “ADLÎ, Hüsam Çelebi” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5915>), (12.02.2020).
- Devellioğlu, Ferit, (1970), *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara.
- Elçin, Şükrü, (1987), *Âşık Ömer*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Ergun, Sadettin Nüzhet, (1935), *Âşık Ömer- Hayatı ve Şiirleri*, İstanbul.
- Fazıl, Rıza, (1988-1990), *Âşık Ömer*, 2 cilt, Taşkent.
- Kara, Ahmet, (2019), *Dînî-Tasavvûfî Şiirler Mecmuası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Diyarbakır.
- Karahan, Abdülkadir, (1991), *Âşık Ömer*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, cilt 4, İstanbul.
- Karasoy, Yakup, Yavuz, Orhan, (2003), *17. Yüzyıl Saz Şâiri Âşık Ömer Üzerine Bazı Mülâhazalar*, Türkiyat Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun’a Armağan) Sayı 13, Konya.
- Karasoy, Yakup, Yavuz, Orhan, (2009), *Âşık Ömer Divanından Seçmeler- Halk Şiirleri*, Konya.
- Karasoy, Yakup, Yavuz, Orhan, (2009), *Âşık Ömer’in Bilinmeyen İki Yaşnâmesi*, Milli Folklor, Sayı 82 Yaz, Ankara.
- Karasoy, Yakup, Yavuz, Orhan, (2015), *Âşık Ömer Divanı*, Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Konya.
- Karasoy, Yakup, Yavuz, Orhan, (2017), *Âşık Ömer Divanına Katkılar I*, Türk Bilimi Araştırmaları, Sayı 41, Bahar 2017, Niğde.
- Kesik, Beyhan, (2014), “ADLÎ, Mustafa Adli Efendi” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2616>), (12.02.2020).
- Kılıç, Filiz, (2014), “ADLÎ, Gazi Mustafa Paşa-zâde İbrâhim Bey” Türk Edebiyatı İsimler

Sözlüğü,(<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1702>),(12.02.2020).

Kılıç, Filiz, (2014), “*ADLÎ, III. Mehmed*” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2859>), (12.02.2020).

Kılıç, Filiz, (2014), “*ADLÎ, Şeyh Hasan Adlullah Efendi*” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1701>), (12.02.2020).

Köprülü, Fuad, (1962), *Türk Saz Şairleri*, Ankara.

Parlatır, İsmail, (2014), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara.

Selçuk, Bahir, (2014), “*ADLÎ, II. Mahmud*” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3661>), (12.02.2020)

Sunal, Arif, (2017), *IVIII. Yüzyıl Divan Şairi Adlî (ö. 1143-44) ve Divanı*, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 18, İstanbul, s. 441-466.

